

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Asiaticae Historiae Societatis Iesv Pars ...

Libris Quatuor Comprehensa: Vbi praeter res gestas à Patribus Societatis Iesv in conversione Sinarum, Cocincinae, & Tunchini Regnorum nihil omittitur eorum, quae possunt liberali placere Lectorum curiositati

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1670

25. Conuers. eximiae à Rhodio factae.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10757

24.
Caritas
Christi. quã
ti sit ad con-
uers. eth.

Soli ad eos accurrunt Patres, vel ope aliqua iuuandos si adhuc spirarent; vel humo condendos, si obissent. Errare in iis aliquod vitæ residuum conspicati, admoris remediis sic breui excitant, vt regredere-
tur suis pedibus ad suos; iterque toto exercitu rumor, fuisse à Patri-
bus in vitam reuocatos; sed ambigeretur, an aliquo præpotentis reme-
dij arcano, an prodigio sanctitatis. Risere Patres errorem gregarium,
negaruntque fuisse mortuos; sed hæsit nihilominus magna vulgo de
illis existimatio, quod abiectis palam & miseris, nihilque ad se omni-
nò spectantibus benignè succurrissent; & modestè ab se ac fortiter ab-
iudicarent laudem ex communi errore, quam procliuiter Bonzij vel
suo aliquo sanguine licuissent. Nec Regem latuit rei summa & modus;
nostros & ipse laudauit plurimum, & vocatis ad se id vltro detulit, quod
nisi timidè ausuri non erant ex eo petere, nimirum, vt quamdin, &
vbis mallet, in regno suo incolæ degerent. Repetito hinc mari, vt
Chenum deuenit, aut urbem aut oppidum, Lusitanos illic & Patres
moratus est, tantisper aiebat, dum Cocincinam recipio, quod suo ad-
uentu spondebat sibi haud fore ferius; Eunucho interea illorum cu-
ram humaniter iniunxit, quam ille semivir, & semibestia ita gessit, vt
esset eius barbaries etiam approbanda ne deterius sæuiter, & narraui-
bus Lusitanis de comitate Regum ac Principum, quorum portus subibant,
sannas ore ac lingua reponeret, aiens omnes præ suo Domino ac
Rege, lutum esse ac luto viliores. Fabricauit illis extra oppidum ca-
sas rudi ascia, fabrisque agrestibus. Suam Patribus seorsim assignauit,
quam mediis tabulis in vsum domesticum, & sacrum partiti sunt; ac
partem quidem habitationi seruatam excoluere eo vsque ne sub dio cu-
barent. Alteram, vt potuit, in sacellum ornatam, altari posito consecra-
runt, ac ne præteriretur velut ignota, & profana, cruce in aditu erecta signa-
runt, cuius moti aspectu & fama ciues tanquã rei nouæ frequentes adesset
& interrogare illius causam, & arcanum. Præsto esse iis Rhodius huius
quauis; prospectantibus item foris verecundè, inferre se perhumaniter,
explicandòque crucis & redemptionis mysterio, curiositatem populis
externis beneuoli, beneuolè semper & affabiliter, ac salubriter palceret.
Capturæ nunquam expertis abibat piscatio; ex qua inter primos ceteris
in prædam qui longissimè omnium abesse videbantur. Saij quidam seu
Bonzij, qui ad expiandas ædes suas igni, ab omni artium magicarum &
idolorum superleçtili Rhodium ad se perduxere, quibus ille in rogam
congestis, religiosè Vero Deo litauit; prorsus tamen tum istos, tum
alios, etiam feminas vehementius permouit senex annorum quinque
supra octoginta Deorum antistes, Xachæ defensor acerrimus, & do-
ctrinis Sinarum omnibus affatim vaporatus. Vna illi cum anu coniuge
penit summa sacrificando, suffiendò, laudandis rogandisque idolis,
quorum templo ad muros oppidi hærebat noctes diebus solidis addere.
Hunc sua ipsius curiositate diuina bonitas irretiuit; auens crucem ve-
dere, crucisque mysteria ex Rhodio discere, tam ardentem iis animum
præbuit.

25.
Contest
eximia à
Rhodio fa-
cta.

præbuit, ut una obstaret decrepita ætas quominus vicina omnia pari secum ardore incenderet. Ioachinus in nominalibus dictus est; nullum ad ethnicos Christo expugnandos argumentum illi fortius militavit quam quod foret ipsemet expugnatus. Natu scilicet grandem & fato proximum, omnium propè conscium sectarum, idololatriæ reconditoris Theologum, & Theologis Magistrum, haud vlla profectò seu Veri ac certi ignoratione, seu quæstus & commodi studio idola execratum, legem peregrinam, & ab iuope allatam peregrino repente adamasse, sed quod salus animi æterna tantum pretio distabat ab idolorum seruitute, quantum ab inferis beatorum in cælo felicitas, & hæc mente à se perspicui clariùs, quam ipse oculis, præsens ab iis cerneretur. Hoc Senis exemplo, & hortatu ad audiendum Patrem, cœpit Christianorum numero, domus nostræ pars esse angustior, quam transformarant Patres in sacram ædiculam, sed iis dolentibus hac loci incommoditate, aream donavit Ioachinus suæ contiguam domui in qua breui templum, & amplius, & durabilius excitavere Christiani, quod mense Maio die sanctæ Crucis inauguratum est primo sacro. Solenniis cum interfuisset admiranda ethnicorum turba, commodum incidit ut Christianæ caritatis, pretiosissimum specimen iis præberetur. Vidit Christianus militem egenum, ægrotum, abiectum in publico, morbo & fame, vltima spirantem, est enim cunctis Sinarum populis commune portentum, summa erga defunctos pietas cum summa & detestabili crudelitate in ægrotos; curationis molestias sumptuöse pertæsi, aut metu exterriti, ne illorum post mortem animæ offensione aliqua irata redeant, & domum spectris, ac strepitu infestent, illos etsi cognatos, foras quolibet exportant haud aliter quam canes mortuos, nec lamentabilis eorum clamor, & gemitus prætereuntes ad aliud movet nisi ut quam citissimè ab iis fugiant. Sed enim miseri vicem dolens, animæ præsertim exitium, rogat Christianus, velitne Christo nomen dare, hoc est in filium à cœli Domino adoptari, & ab ærumnosa, fugacique hac vita transire in beatam verèque immortalem. Cui moribundus, (omnino ex iis quos propitio lumine æterna clementia sibi designarat.) Ah! quam, ait, libenter, & cupidè. Sed quam citissimè, te oro. Mox, infert Christianus, & cursu Rhodium accersit, aliosque cum illo Christianos; circumstare properi miserum, deportare in ædes vnius illorum, lecto, & cardiaco, paulum respirantem cibo recreare, sedulitate tam alacri ut si suum quisque curaret fratrem. Attensus animæ Rhodius festinare illi necessariam Catechesim, statimque urgente periculo baptismum conferre; post quem inuocato cœli Domino; & animæ exitu Redemptori piè commendato, vivere desit. Visum hic Patribus, subducta in turum anima funus eo paratu instruire ut eliderentur calumniæ quas non dubitabant ve olim in Sinis & in Cocincina sic in Tonchino tunc spargendas à Bonziis de impietate Christianorum in defunctos, ad hoc pro-na iis fuit in decus fidei sacrosanctæ, pietas Lusitana. Supplicantium

ordo instruitur, cui crucem in hasta nudo capite præferebat, seu nautæ Præfectus, seu maximè omnium cultus splendore spectabilis; sequebantur tres cultu non dispari cum tabulis totidem, Christi Seruatoris, & Matris Virginis, quarum intendendis, exornandisque consopis, elegantissima serica, torques aurei, margaritæ, & quicquid erat in nauti pulcherrimum, data opera selectum fuerat: Neophytorum primarij decem, vexilla gestabant ex serico, ad ritus ethnici pudorem, qui cartacea adhibuit Bonziorum chimeris, rudi colore deformata. Cingebant hi decem Sarcophagum succollantibus oneri quatuor honestissimis Lusitanis: pone duo habitu non planè laico, lustralem vrceolum ministrabant, & librum ritualem. Postremò Patres in castula, & sacerdotali stola. Omnium verò tum Neophytorum tum Lusitanorum cum accensis in manu funalibus, & precatorijs de collo coronis ea fuit incessus & modestiæ grauitas, vt numerosissimum populum, sola teneret admiratio & reuerentia, cætera mirum mutumque silentium. Posita demùm sandapyla, postque solitas preces, & cerimonias tumulo condita, verba Rhodius fecit ad promiscuam concionem de felicitate militis infelicis, & Christianorum sempiterna, quam cruciatibus ignem aptè opposuit quos essent ethnici absque vlllo sine apud inferos passuri. Excepit in præsens concionem & parentalia militis multorum conuersio, sed efficacius nationis illius inflexit animos ad Christum, illa in militem tam sincera Patrum, & integra caritas, vt nullius in eo meriti potuisset habere rationem, nisi quod Christianus obiisset. Iactabat ubique magnificè laus tanti operis; ipsa quæ aderat Regis seros, facti mirabilis perstricta nouitate, caulam ex Rhodio intelligere voluit, & quæsiuit ex eo cuius accepti speratiue lucri merces esset impensa egenti, & ab suis proiecto, benignitas, & honorificus parentalium instructus: ad rogata, hoc paucis Rhodius ab egeno planeque ignoto, nihil beneficij potuisse erga ignotos proficisci; multo minùs à mortuo, quin ne vlllo quidem ab alio mortali se temporarium quicquam expectare; legem quam docebat dignioribus in cælo præmijs auctoratam, dedignari omnia infima, nec velle sibi mercede alia quam cælo, seruaram pensari alienæ animæ salutem, misericordiam cum esse cæperit venalis, mercimonium fieri, & deficere à virtute. Tum extra quæsiita feminæ Principis assurgens, dixit de animæ pretio à cæli Domino creatæ, & cum eo victura beatam in cælo, & immortalem vitam, intulitque illius animam gregarij peditis tanti sibi esse, vt milliarium quindecim millium superatum, & enauigatum mare, pulchrè sibi censeret eius vnus repetitum lucri, etsi venerat ad beatitatem omnibus commonstrandam, qui eius ignoratione, ibant præcipites in miserias sine ac modo æternam carituras. Fleuit hic mulier; stolidi! quæ suæ haud magis animæ miserta quam si nullam haberet, dedit illas marito mortuo lacrimas, & sciscitata est ex Parte num quo valeret solatio vel auxilio leuari. Satisfecit.

tisfecit Pater condicione hominum explicata, omnes dum viuerent in stadio esse, ad felicitatem currere aut ignes perpetuos; posse hic errantes in viam reduci, confecto stadio, currendi spatium, fortemque cessare, quacumque illis esset meta, gloriosa, & felix vel cruciabilis, & horrenda aeternam fore. Quæ vox miro destinationis ad salutem anticipatæ documento, principem feminam nihil mouit; honorariam ex familiaribus comitem mutauit penitus, fecitque exinde deliberato proposito Christianam, eruditur, lustratur, Monicæ signatur appellatione, subsequas secum constantis exempli multas trahit, eodem in illas hoc argumento vsa quo ingeniosè ac solidè apud se digesto conuicta fuerat: non potest, aiebat, peregrinus hic non esse verax, in omnibus quæ docet; nec tot periculis spectasse aliud præter animi salutem quam nobis afferebat, dicturus alioqui Dominæ Principi, se virum illius ab inferis in beatorum transcripturum sedes, & promeriturns apud illam hac vna voce quantum honorum, opumque optasset, si eorum ambitu teneretur; nec asserenti se illum cælo vindicasse negari fides, & merces posset, cum vitæ alterius arcana sub nostros oculos non cadant. At is disertè professus est, Dominæ Principis, re nulla posse maritum iuari esseque illius salutem vndique desperatam; verax igitur æquè sit oportet, dum nobis hoc idem ingerit, & inculcat; & si ex veris certisque affirmat, patere omnibus liberum, ad beatam vitam, & supplitia aeterna iter, fixum mihi est ducentem sequi, & cum eo seruari, quod etiam extemplo præstitit. Nec minus isto improuisus, anus decerpitæ accessus ad Christi gratiam contigit, moxque vt spes est ad gloriam transitus, Socrus erat viduæ Principis, quæ salutantem se Rhodium in discessu, (dubio procul instincta cœlitus) rogauit illam vt viseret, quam norat scilicet à salute alienissimam morti: proximam offendit Rhodius præsentis, & aeternæ; sed misericordi destinari baptismi expectatione in viuis teneri, festinato docetur de beata, & immortalis vita, eiusque auctore, & reparatore Christo Iesu; post execrationem idolorum solennem, tingitur, sub Annæ appellatione, pauloque post, morte, iam non dolenda extinguitur. Augebat quotidie Rhodius suum gregem tam crebris accessionibus nobilium etiam, & Literatorum, vt rerum suarum decessui, tandemque exitio cauendum, inter se statuerent Bonziji. Fuit eorum consilij hæc summa: traducendam ludibrio, & probro doctrinam Patrum, reuincendos celebri disputatione, atterendosque adeo ignominiosè vt pudotis impatientia fugerent, vel silerent; incumbere hic tam præfidens, & arrogans tumor silicennio cuidam inter eos diuino, suffarcinato doctrinis omnibus tam abundè, vt exundarent in longè plurimas, tanquam loquacissimi oraculi lueubrationes. Multis apud illum precibus actum est, ne vellet negare Patribus hunc honorem vt eius dextra occumberent, & quo esset victoria clatior frequens vndequaue aduocatur, & accurrit spectator. Mittitur ad Patres prouocator; dies domi eorum dicitur. Præstolarentur

stolarentur illic Bonzios acerrima dimicatione rationem ab iis expressuros tūm falsitatis impactæ Bonziis, tūm arrogatæ soli Christianorum legi veritatis. Lectus pugnae Dux, magnanimus Bonzios, eloquij nimium artisque conscius cuius tam multos in arenam titentes lanista vetus produxerat; in omnes tamen casus, scripto se munit laciniolo, & inepto quod ex sacrilegis in Deum vocibus, & vituperatione legis Christianæ, Patrumque foedissima contexuerat, eo sinum armatus, adest domi nostræ cum suis dicto die, ubi expectabatur à Patribus, & paucis Christianis. Ad mensam confederat obuertus Rhodius ad alteram sedenti, cum nutu eius sistit se medium ex sequacibus eius vnus, & sacco quem tulerat reuerenter soluto, fascem illi squalidum annosa illuue chartatum, in mensam effundit, quas ipse silens explicabat euoluebátque sigillatim, velut emerita doctrinae suæ monumenta, quibus cum magnoperè gestire, & applaudere videntur astantes ethnici; iubet Rhodius vicissim Catechistam profere sacros & Sacerdotales libros, quorum ornatus pulcherrimus, & arte quæritus præcipua, illaque concinnitas minutissimorum characterum, statim omnium aduertit, & perstrinxit oculos, etiam Bonziorum (illic elegantia codicum, cui Sinæ nihil habent affine, de excellentia doctrinae quam continent magnificè, officiosèque præiudicat) ipsemet Bonzios pugnae Dux, hærebat, pergebátque in suo silentio, cum pronocatois personam induens Rhodius, idolorum cultum suis cepit vexare argumentis. Ad quem senex superbè vel campum furo superbiae declinans, quis enim tu, ait, quem responso digner? nec ab se aliud exuendi passus est. Ergo inquit Pater, aut age, & dic; ego te tacitus audiam. Aut sile, & audi dum dicam, ut quid enim huc frustra conuenimus? nihilque Senis responsum moratus, sequebatur, ut instituerat, idolomaniam dicendo damnare, cum is dicentem interpellat, productamque de sinu compositionem quam dixi sacrilegam erectus in pedes magna cepit voce intonare, cuius exordium cum esset Deo contumeliosum, vociferans & ipse Rhodius valenter inhibuit, aiens ab se domi admissum hominem de Deo acturum, non autem daemone, maledica declamatione insultaturum eius maiestati. Stimulare hic Bonzium sequaces, iret quæ cœperat, quod cernerent Rhodio agrè esse; minari e contrario Christiani sacrilego, si vtriusq; tenderet; eratque res etiam extra verba in aliquid grauis exitura, nisi casu felici domum ex intima Regis familiaribus intrasset Eunuchus; eius metu dilabi Bonzij; abscondi causam diuersam obrendere; submisso interim murmure nullitate, occasionem minimè defuturam, disputatione obita meliorem. Et hanc ipsi occasionem repente cadunt, oppidi Præfectum adeunt, & tam nefariis atque inauditis, ut sunt prorsus effrontes in calumniando, legem onerant Christianam, eiusque Præceptores, ut causam indefensam, iudicetam, incognitam, decreto barbaro damnarit quod hac forma concepit, per acceleratos præconum cantus, regionibus oppidi singulis

16.
Disput. cum
Bonz.